

ผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรก

สุมาลี ทองสวนส้ม
ณัฐพัชร บัวบุญ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบวัดสองกลุ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรก กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาวัยรุ่นครรภ์แรกที่มาฝากครรภ์และคลอด ณ โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ จำนวน 60 ราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กำหนด แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 30 ราย และกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 30 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแบบสังเกตพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($\bar{x} = 2029.00$, $SD = 200.402$) และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($\bar{x} = 59.47$, $SD = 5.877$) สูงกว่า มารดากลุ่มควบคุม ($\bar{x} = 1552.67$, $SD = 450.777$ และ $\bar{x} = 35.57$, $SD = 11.640$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P_Value < .001$)

คำสำคัญ: โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน, พฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา, มารดาวัยรุ่นที่มีบุตร

The Effects of a Self-efficacy Promoting Program on Breastfeeding Behaviors among First-time Adolescent Mothers

Sumalee Thongsaunsom
Natthapat Buaboon

ABSTRACT

The number of teenage pregnancy situations is increasing. Most pregnant teenagers are unplanned. Their physical, mental, and social status are not ready for being maternal role. They are at risk pregnant teenagers for breastfeeding problems because of lacking of knowledge and experiences, and lacking of self confidence in breastfeeding ability. This quasi-experimental research aims to study the effect of perceived self-efficacy promoting program on breastfeeding behavior among adolescent mothers with first children. The participants were 60 first-time adolescent mothers who received antenatal care and delivery at Thammasat University Hospital, and were selected in accordance with the inclusion criteria. The participants were divided into 2 groups; the 30 control groups receiving normal nursing care and 30 experimental groups receiving the perceived self-efficacy promoting program for breastfeeding with normal nursing care. Data were collected by a perceived self-efficacy questionnaire for breastfeeding, and for breastfeeding behavior observation form; and analyzed by distribution of frequency, percentage, mean, standard deviation and T-test.

The study found that after intervention program the experimental group had an average score of perceived self-efficacy in breastfeeding ($\bar{x} = 2029.00, SD = 200.402$) and higher mean scores of perceived behavior ($\bar{x} = 59.47, SD = 5.877$) compared with the mean scores of adolescent mothers in the control group ($\bar{x} = 1552.67, SD = 450.777$ and $\bar{x} = 35.57, SD = 11.640$) at a statistically significant level of ($P_Value < .001$)

The researcher suggested that nurses should include a perceived self-efficacy promoting program for breastfeeding with routine nursing care in order to promote self-efficacy, and breastfeeding ability on the part of adolescent mothers, resulting in successful to breastfeeding

Keyword: Self-efficacy Promoting Program, Breast Feeding Behaviors, First-time Adolescent Mothers.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นํ้านมมารดาเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญและจำเป็นที่ช่วยให้ทารกมีการเจริญเติบโตแข็งแรงทั้งด้านร่างกายและระดับสติปัญญา มีภูมิคุ้มกันโรคที่ช่วยป้องกันให้ทารกไม่เจ็บป่วย ส่วนมารดาที่เลี้ยงทารกด้วยนมตนเองจะได้รับประโยชน์ทั้งด้านสรีระ คือ ทำให้มารดามีรูปร่างดี ไม่อ้วน ลดอัตราเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งเต้านมและมะเร็งรังไข่ ช่วยให้มีดลูกกลับเข้าสู่สภาพเดิมเร็วขึ้น ส่วนทางด้านจิตสังคม มารดาเกิดความภาคภูมิใจ สามารถพัฒนาและปรับตัวต่อการเป็นมารดาได้อย่างรวดเร็วและสมบูรณ์ และยังเป็นการประหยัดรายจ่ายในครอบครัว สะดวกไม่เสียเวลาในการเตรียม

องค์การอนามัยโลกและองค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ได้เสนอแนะให้มารดาทุกคนเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาเพียงอย่างเดียว 6 เดือน กระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินนโยบายส่งเสริมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับ UNICEF โดยกำหนดเป้าหมายของการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาอย่างเดียวน้อยกว่า 6 เดือน ให้ได้ร้อยละ 30 แต่จากรายงานการสำรวจสถานะสุขภาพเด็กไทย (Thailand Multiple Indicator Cluster Surveys: MICS) พบว่าอัตราการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาอย่างเดียวน้อยกว่า 6 เดือน มีเพียงอยู่ที่ร้อยละ 12.3 (Thailand National Statistical Office, 2013) ซึ่งยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะกลุ่มมารดาวัยรุ่นที่มีการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาค่อนข้างต่ำกว่าวัยอื่น ๆ จากการศึกษพบว่า มารดาอายุน้อยกว่า 19 ปี มีการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาภายใน 48 ชั่วโมงหลังคลอด และ ต่อเนื่องอีก 4 สัปดาห์หลังคลอด ร้อยละ 43 และอัตราการเลิกเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาในวัยรุ่นสูงเป็น 2 เท่าของมารดาผู้ใหญ่ (นริลักษณ์ สุวรรณ โนบล, จินตนา วัชรสินธุ และวรรณิ เดียววิเศษ, 2558; Kanhadilok, S., 2013; Neifert, J. Gray, N. Gray, & Camp, 1988)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่น พบว่าส่วนใหญ่ ไม่มั่นใจในการปฏิบัติและดำเนินบทบาทการเป็นมารดา ขาดการเตรียมพร้อมและขาดประสบการณ์ในการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา การรับรู้สมรรถนะตนเองในด้านการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาเป็นไปในด้านลบ รวมทั้งไม่มั่นใจในความสามารถของตนเองว่าจะสามารถเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาได้ ขาดความตระหนักถึงประโยชน์ของนมมารดา เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคต่าง จึงทำให้มารดาวัยรุ่นหยุดเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาในที่สุด (เสาวลักษณ์ คำของ และมยุรี นริศธราดร, 2560; วัฒนา นัน ทกสิกร, 2551; พชรินทร์ เงินทอง, กรรณิการ์ กันธะรักษา และนงลักษณ์ เฉลิมสุข, 2558)

จากการทบทวนรูปแบบในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาสำหรับสตรีตั้งครรภ์วัยรุ่น พบว่าการส่งเสริมให้มารดาวัยรุ่นมีความมั่นใจในการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จนั้น ควรเริ่มตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์เพื่อเสริมสร้างทัศนคติทางบวกต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และควรมีการดำเนินการต่อเนื่องไปจนถึงระยะหลังคลอด แต่จากการทบทวนวรรณกรรม รูปแบบการส่งเสริมที่ช่วยเพิ่มสมรรถนะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในกลุ่มมารดาวัยรุ่น และรูปแบบการดูแลในปัจจุบันยังมุ่งเน้นในช่วงระยะหลังคลอดเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งเป็นพยาบาลในแผนกฝากครรภ์และหน่วยตรวจสุขภาพมารดาหลังคลอด จึงมีความสนใจในการนำแนวคิดทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตน (Bandura, 1997) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ โดยเน้นการใช้ตัวแบบเหมาะสมกับพัฒนาการของวัยรุ่น เช่น การให้ความรู้ผ่านสื่อวีดิทัศน์ คู่มือ การฝึกทักษะ การสาธิตและสาธิตย้อนกลับ และมีการติดตามต่อเนื่องเพื่อเป็นการกระตุ้นเตือน และสนับสนุนช่วยเหลือมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรก ผลการศึกษาที่ได้สามารถใช้เป็นแนวทางการวางแผนส่งเสริมมารดาวัยรุ่นให้มีความมั่นใจในการเลี้ยงทารกด้วยนม

มารดาอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของประเทศ อีกทั้งเป็นแนวทางสำหรับพยาบาลในการเตรียมความพร้อม และให้ความช่วยเหลือแก่มารดาวัยรุ่นในการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาที่ถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรมการเลี้ยงทารก ด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรก
2. วัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตร คนแรกในระยะ 48 ชั่วโมง และ 6 สัปดาห์หลังคลอดระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน กับกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ

สมมุติฐานการวิจัย

1. การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรก ของกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนร่วมกับการพยาบาลตามปกติ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ
2. พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกของกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนร่วมกับการพยาบาลตามปกติ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของแบนดูรา (Bandura,1997) มาประยุกต์ใช้ในการจัดโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนให้กับมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา ได้เสนอแนวคิดที่ว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นเกิดจากการเรียนรู้ข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ 4 แหล่ง ดังนี้คือ 1). ประสบการณ์หรือการกระทำที่ประสบผลสำเร็จด้วยตนเอง 2). การสังเกตตัวเองหรือการสังเกตประสบการณ์ของผู้อื่น 3). การได้รับคำแนะนำหรือการชักจูงด้วยคำพูด และ 4). สภาวะทางสรีระและทางอารมณ์ จากแนวทางดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาวิจัยจึงนำมาประยุกต์ในการจัดโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาให้กับมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรก สรุปเป็นกรอบแนวความคิดการวิจัย ได้ดังแผนภาพที่ 1

โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน

ระยะที่ 1 : ในหน่วยฝากครรภ์

เมื่ออายุครรภ์ 28 - 32 สัปดาห์ 1. สภาวะทางสรีระและอารมณ์ (Physiological and Affective States) การจัด กิจกรรมเพื่อประเมินความรู้และทัศนคติการเลี้ยงทารกด้วยนมแม่ การประเมิน ความเสี่ยงขณะตั้งครรภ์ การประเมินลักษณะหัวนมและเต้านม 2. การได้รับคำแนะนำหรือการชักจูงด้วยคำพูด(Verbal Persuasion) จากพยาบาล

เมื่ออายุครรภ์ 36 - 40 สัปดาห์

1. การกระทำ ที่ประสบผลสำเร็จด้วยตนเอง (Enactive Mastery Experience) โดยการจัดกิจกรรมผ่านการฝึกทักษะการให้นมบุตรอย่างถูกวิธี
2. การสังเกตประสบการณ์ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่สามารถให้นมแม่ได้อย่าง ถูกต้องและสำเร็จ (Vicarious Experience)
3. การได้รับคำแนะนำ หรือการชักจูงด้วยคำพูด (Verbal Persuasion) จาก พยาบาล
4. สภาวะทางสรีระและอารมณ์ (Physiological and Affective States) การ ส่งเสริมการผ่อนคลายทั้งด้านร่างกาย และด้านอารมณ์ โดยการพูดคุยระบายความรู้สึก

ระยะที่ 2 : ในหน่วยหลังคลอด กิจกรรมประกอบด้วย การสังเกตพฤติกรรม การ เลี้ยงทารกด้วยนมแม่หลังคลอด การสร้างอารมณ์ทางบวกให้กับมารดา การช่วยให้ มารดาฝึกทักษะการให้นมแม่ที่ถูกต้องและเกิดความมั่นใจ

ระยะที่ 3 : ระยะหลังคลอด 6 สัปดาห์ เป็นการติดตามโทรศัพท์เพื่อประเมิน ติดตาม และกระตุ้นเตือนการเลี้ยงทารกด้วยนมแม่ ช่วงหลังคลอด 1 และ 4 สัปดาห์

ระยะที่ 4: ช่วงมาตรวจหลังคลอด 6 สัปดาห์ ที่คลินิกวางแผนครอบครัว เพื่อ ประเมินพฤติกรรม การเลี้ยงทารกด้วยนมแม่ สอบถามความมั่นใจ พร้อมทั้งชมเชย ให้อาสาสมัคร มารดาวัยรุ่น การรับรู้สมรรถนะแห่ง

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi- experimental research) ชนิดสองกลุ่ม วัดก่อนและหลังการทดลอง (two groups, pretest-posttest design) เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน และพฤติกรรม การเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรก

ประชากร คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ มารดาวัยรุ่น อายุไม่เกิน 20 ปีที่มีบุตรคนแรก มาฝากครรภ์ที่หน่วยการพยาบาลตรวจโรคสูติกรรม โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี

กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาอายุไม่เกิน 20 ปี ตั้งครรภ์แรกที่มีอายุครรภ์ 28-32 สัปดาห์ ที่มาฝากครรภ์ คลอด และพักฟื้นหลังคลอด ณ โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ.2562 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2563 โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ 1. มารดาตั้งครรภ์วัยรุ่น ที่ได้รับการประเมินเบื้องต้นจากพยาบาลที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับ การเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ว่าไม่มีข้อห้ามใดในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา 2. สามารถรับบริการที่หน่วยฝากครรภ์ คลอดที่โรงพยาบาลธรรมศาสตร์และสามารถติดตามทางโทรศัพท์ได้ในช่วงของการเข้าร่วมโครงการ 3. สามารถอ่านออกและเขียนภาษาไทยได้ 4. มีความสมัคร

ใจและยินยอมให้ความร่วมมือในการทำการวิจัย และมีเกณฑ์ในการคัดออกคือ 1. ในระยะหลังคลอด ทารกที่คลอดก่อนกำหนด หรือมีภาวะแทรกซ้อนหรือมีข้อห้าม ที่ทำให้ไม่สามารถดูนมมารดาได้ เช่น ทารกที่มีภาวะปากแหว่งเพดานโหว่ เป็นต้น 2. ในระยะหลังคลอด มารดามีภาวะแทรกซ้อน หรือมีข้อห้าม ที่ทำให้ไม่สามารถเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาได้ เช่น ได้รับยาที่มีผลต่อทารกโดยผ่านทางน้ำนมมารดา เป็นต้น กำหนดขนาดตัวอย่างโดยการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ (power of test) ซึ่งอ้างอิงจากผลการศึกษาที่ผ่านมาเรื่องผลของโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยมารดาของมารดาวัยรุ่น โดยกำหนดอำนาจการทดสอบเท่ากับ .80 ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05 และขนาดอิทธิพล (effect size) เท่ากับ .80 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 52 ราย และเพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 ราย โดยแบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 30 ราย และกลุ่มควบคุม 30 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ

1. โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้สมรรถนะแห่งตนของแบนดูรา (Bandura, 1997) โดยการใช้การส่งเสริมการเรียนรู้ข้อมูลจาก 4 แหล่ง ได้แก่ การรับรู้ถึงผลสำเร็จด้วยตนเอง จากการฝึกทักษะการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยตนเอง การสังเกตจากตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์โดยผ่านคู่มือการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การได้รับคำแนะนำหรือการชักจูงด้วยคำพูดจากผู้วิจัย การให้กำลังใจและการให้ระบายความรู้สึก การคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การแนะนำวิธีการผ่อนคลายและการกระตุ้นเตือนเป็นระยะ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาและคอยให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหา
2. คู่มือ “เตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา” ซึ่งเป็นคู่มือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ได้แก่ สูติแพทย์ (1 ท่าน) อาจารย์พยาบาล (2 ท่าน) และพยาบาล (2 ท่าน) ที่เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลสตรีตั้งครรภ์วัยรุ่นและการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา

ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ชุด ดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยของครอบครัว ลักษณะครอบครัว ระยะเวลาที่ตั้งใจจะเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา น้ำหนักทารกแรกคลอด และเมื่ออายุ 6 สัปดาห์
2. แบบประเมินพฤติกรรมการณ์เลี้ยงทารกด้วยนมมารดา ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมร่วมกับการดัดแปลงมาจากแบบประเมินพฤติกรรมการณ์เลี้ยงทารกด้วยนมมารดา ของศิริขวัญ พรหมจำปา (2551) ประกอบด้วยข้อความจำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมการณ์ให้นมมารดา และ พฤติกรรมการณ์บีบเก็บน้ำนมมารดาด้วยมือและการป้อนนมมารดาด้วยถ้วย มีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ มีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 0 - 60 คะแนน โดยคะแนน 0 - 47 (น้อยกว่า 80 เปอร์เซนต์ของคะแนนทั้งหมด) หมายถึง มารดามีพฤติกรรมการณ์เลี้ยงทารกด้วยนมมารดาไม่ถูกต้องเหมาะสม คะแนน 48-60 (มากกว่าหรือเท่ากับ 80 เปอร์เซนต์ของคะแนนทั้งหมด) หมายถึง มารดามีพฤติกรรมการณ์เลี้ยงทารกด้วยนมมารดาได้ถูกต้องเหมาะสม เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่า CVI = 1.0 และได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกัน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาชเท่ากับ .91

การพิทักษ์สิทธิ์

ผู้วิจัยคำนึงถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอน การ รวบรวมข้อมูล และระยะเวลาของการวิจัยการวิจัย พร้อมทั้งชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่างใน การตอบรับหรือปฏิเสธ การเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ โดยไม่มีผลต่อการพยาบาล การบริการ หรือการที่ ได้รับแต่อย่างใด นอกจากนี้ใน ระหว่างการวิจัยหากกลุ่มตัวอย่างไม่พอใจหรือไม่ต้องการเข้าร่วมในการ วิจัยจนครบตามก าหนดเวลา กลุ่ม ตัวอย่างสามารถบอกเลิกการวิจัยได้ โดยไม่มีผลต่อการพยาบาล การบริการ หรือการรักษาที่จะได้รับเช่นกัน ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ถือเป็นความลับ การ น าเสนอข้อมูลต่าง ๆ จะน าเสนอในภาพรวมไม่มี การเปิดเผยชื่อและนามสกุลเมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับ การท าวิจัยสามารถสอบถามผู้วิจัยได้ตลอดเวลา หลังจาก นั้นผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างอ่านเอกสารข้อมูล สำหรับกลุ่มตัวอย่าง (Patient/Participant Information Sheet) เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดียินยอมเข้าร่วมการ วิจัย ผู้วิจัยจะให้กลุ่มตัวอย่างเซ็นชื่อในใบยินยอมในการเข้าร่วมวิจัย (Information Consent Form)

การดำเนินการทดลอง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของแบนดูรา (Bandura,1997) มาประยุกต์ในการจัดโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนให้กับมารดาวัยรุ่นที่มีบุตร คนแรกเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา ซึ่งแบนดูรา (Bandura,1997) อธิบายไว้ว่า การที่ บุคคลจะกระทำ พฤติกรรมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่า ตนเองรับรู้ว่ามีความสามารถมาก พอที่จะกระทำ พฤติกรรม นั้นหรือไม่ โดยได้เสนอแนวคิดที่ว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อเรื่องใดเรื่อง หนึ่งนั้นเกิดจากการเรียนรู้ข้อมูล ที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ 4 แหล่ง (Bandura, 1997) ดังนี้คือ 1). ประสบการณ์หรือการกระทำ ที่ประสบ ผลสำเร็จด้วยตนเอง 2). การสังเกตตัวแบบหรือการสังเกต ประสบการณ์ของผู้อื่น 3). การได้รับคำแนะนำหรือ การชักจูงด้วยค าพูด และ 4). สภาวะทางสรีระและ อารมณ์ จากแนวทางดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาวิจัยจึงน ามา ประยุกต์ในการจัดโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาให้กับมารดา วัยรุ่นที่มีบุตรคนแรก การดำเนิน กิจกรรมจะเริ่มขึ้นหลังจาก ได้รับอนุมัติโครงการจากคณะกรรมการจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์ของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อพิจารณาพิทักษ์สิทธิ์ผู้เข้าร่วมการวิจัย ซึ่งโปรแกรมนี้ได้ จัดกิจกรรม แบ่งเป็น 5 ระยะ คือ

กลุ่มทดลอง 1). พบกลุ่มตัวอย่างครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์ 28 - 32 สัปดาห์ โดยการจัดกิจกรรมที่ท ำให้เกิดการกระตุ้นอารมณ์และสรีระ (Physiological and Affective States) เพื่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลง ทางอารมณ์ ที่มีผลต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนม มารดาโดยการประเมิน ความรู้และทัศนคติการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา การประเมินความเสี่ยงขณะ ตั้งครรภ์ การประเมินลักษณะ หัวนมและเต้านมเพื่อเตรียมพร้อมในการให้นมบุตร และให้ทำแบบสอบถาม 2 ส่วน คือ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการ เลี้ยงทารกด้วยนมมารดา

2). พบกลุ่มตัวอย่างครั้งที่ 2 เมื่ออายุครรภ์ 36 - 40 สัปดาห์ โดยการจัดกิจกรรมเพิ่มการ ปฏิบัติในสิ่งที่แสดงออกถึงความสำเร็จด้วยตนเอง (Enactive Mastery Experience) ผ่านการให้ ความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อเตรียมพร้อมเพื่อให้นมบุตร การฝึกทักษะการให้นมบุตรอย่างถูกวิธี โดยการสอน สาธิต และการฝึกปฏิบัติการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาและการสังเกต “ตัวแบบ” (Model) เป็นกิจกรรมที่ให้

มารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกได้เห็นตัวแบบสัญลักษณ์จากมารดาวัยรุ่นที่สามารถให้นมมารดาได้อย่างถูกต้องและสำเร็จ

3). พบกลุ่มตัวอย่างครั้งที่ 3 ในช่วงหลังคลอด 48 ชั่วโมง เพื่อให้คำแนะนำหรือชักจูงด้วยคำพูด (Verbal Persuasion) จากพยาบาลเพื่อให้มารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกเกิดความมั่นใจ และเชื่อมั่นในการปฏิบัติพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาให้สำเร็จ นัดแนะเพื่อติดตามทางโทรศัพท์

4). ติดตามและกระตุ้นเตือนทางโทรศัพท์เกี่ยวกับการปฏิบัติพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาที่เหมาะสม ในช่วงหลังคลอด 1 สัปดาห์ และ 4 สัปดาห์

5). พบกลุ่มตัวอย่างครั้งที่ 4 ที่คลินิกวางแผนครอบครัว เพื่อประเมินปัญหาในการให้นมบุตร และวิธีการแก้ไข พร้อมทั้งให้มารดาตอบแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา และแบบบันทึกการติดตามการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา ชมเชยมารดาและกล่าวขอบคุณกลุ่มตัวอย่าง ที่ให้ความร่วมมือในการทำการวิจัย

กลุ่มควบคุม 1). พบสตรีตั้งครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์ 28 - 32 สัปดาห์ ชี้แจงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและให้ทำแบบสอบถาม 2 ส่วน คือ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง

2). กลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามปกติจนครบระยะเวลามาตรวหลังคลอด

3). ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มควบคุม ที่คลินิกหลังคลอด และให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา และแบบบันทึกการติดตามการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา ชมเชยมารดาและกล่าวขอบคุณกลุ่มควบคุมที่ให้ความร่วมมือในการทำการวิจัยพร้อมมอบคู่มือ “เตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา” ให้แก่กลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC (Statistical Package for Social / for Window) โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ลักษณะครอบครัว ระยะเวลาที่ตั้งใจจะเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา นำมาวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติ Chi-square test

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกระหว่างกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติและกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน โดยการใช้ Independent test

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกของกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนโดยใช้สถิติ Dependent t-test

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่ามารดาวัยรุ่นทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีอายุใกล้เคียงกัน โดยอายุมากที่สุดคือ 19 ปี และน้อยที่สุดคือ 15 ปี อายุเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 17.67 และ 17.73 ปี ตามลำดับ กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคิดเป็นร้อยละ 56.7 กลุ่มควบคุม มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 63.3 ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ และอยู่ในระหว่างศึกษา คิดเป็นร้อยละ 66.7 เท่ากัน และมีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.3 รวมทั้งลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยายที่มีสมาชิกครอบครัวประมาณ 4 - 5 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และ 50 ตามลำดับ และมีระยะเวลาที่ตั้งใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ใกล้เคียงกัน คือ ทั้งสองกลุ่มตั้งใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 73.3 และ ร้อยละ 80 ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการวิเคราะห์ Chi-square test พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคุณลักษณะทั่วไปใกล้เคียงกัน จึงไม่มีผลต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เมื่อเริ่มต้นโปรแกรม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวน ร้อยละ และความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ลักษณะครอบครัวและระยะเวลาที่ตั้งใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (n=30)

ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง		กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		X ²	P-value
		จำนวน (ร้อยละ)		จำนวน (ร้อยละ)			
อายุ (ปี)	X (SD)	17.67(1.213)		17.73 (1.285)		5.127	.275
15		1	3.3	3	10.0		
16		5	16.7	3	10.0		
17		6	20.0	2	6.7		
18		10	33.3	13	43.3		
19		8	26.7	9	30.0		
ระดับการศึกษา						7.042	.071
ประถมศึกษา		2	6.7	0	0		
มัธยมศึกษาตอนต้น		9	30	17	56.7		
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.		19	63.3	12	40		
การศึกษานอกระบบ				1	3.3		
อาชีพ						7.143	.129
บริษัทเอกชน		1	3.3	0	0		
ค้าขาย		4	13.3	0	0		
รับจ้างทั่วไป		3	10.0	4	13.3		
นักเรียน/นักศึกษา		20	66.7	20	66.7		
พักการเรียน		2	6.7	6	20.0		
รายได้ของครอบครัวต่อเดือน (บาท)						4.400	.355

< 10,000	5	16.7	1	3.3		
10,000-20,000	16	53.3	16	53.3		
20,000-30,000	7	23.3	8	26.7		
>30,000	2	6.7	4	13.3		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน					2.543	.280
2-3 คน	5	16.7	-	9	30.0	-
4-5 คน	21	70.0		15	50.0	
6-7 คน	4	13.3		6	20.0	
ระยะเวลาที่ต้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว					3.533	.171
< 3 เดือน	10	33.3		5	16.7	
3-6 เดือน	12	40.0		19	63.3	
> 6 เดือน	8	26.7		6	20.0	
ครบกำหนดคลอด/พักการศึกษาตั้งใจจะให้ลูกกินนมชนิดใด					1.308	.520
นมแม่อย่างเดียว	23	76.7		22	73.3	
นมแม่ร่วมกับนมผสม	6	20.0		8	26.7	
นมผสมอย่างเดียว	1	3.3		0	0	

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรก ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติและกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมเฉลี่ย 1485.0 คะแนน (SD =378.34) ภายหลังสิ้นสุดโปรแกรม มีคะแนนเฉลี่ย 2029.0 คะแนน (SD = 200.402)และ กลุ่มควบคุมมีคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมเฉลี่ย 1593.67 คะแนน (SD = 373.589) และหลังคลอด 6 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ย 1552.67 คะแนน (SD = 450.777)

ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่ ระยะเวลาหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-5.289$, $P\text{-value} < .05$ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในช่วงก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ระยะของการศึกษา	กลุ่มทดลอง $\bar{x}$ (SD)	กลุ่มควบคุม $\bar{x}$ (SD)	t	$P\text{ value}$
ก่อนการทดลอง	1485.0 (378.834)	1593.67 (373.589)	1.119	.268
หลังการทดลอง	2029.00 (200.402)	1552.67(450.777)	-5.289	.000*

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรคนแรกของกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนโดยใช้สถิติ Dependent t-test ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มทดลอง

ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < .001$) ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังการทดลอง

ระยะของการศึกษา	กลุ่มทดลอง ($n = 30$)	t	P- Value
ก่อนการทดลอง	58.57 (3.159)	-10.039	.000*
หลังการทดลอง	59.47 (5.877)		

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า มารดาวัยรุ่นที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับการพยาบาลตามปกติ มีคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($\bar{X} = 2029.00, SD = 200.402$) สูงกว่ามารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ($\bar{X} = 1552.67, SD = 450.777$) ใน 6 สัปดาห์หลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < .000$) และมารดาที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับการพยาบาลตามปกติ ($\bar{X} = 59.47, SD = 5.877$) มีคะแนนด้านพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูงกว่า มารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ($\bar{X} = 35.57, SD = 11.640$) ใน 6 สัปดาห์หลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < .001$)

จึงสรุปได้ว่า 1. มารดาวัยรุ่นที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับการพยาบาลตามปกติ มีคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($X = 2029.00, SD = 200.402$) สูงกว่ามารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ($X = 1552.67, SD = 450.777$) ใน 6 สัปดาห์หลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < .000$)

2. มารดาที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับการพยาบาลตามปกติ ($X = 59.47, SD = 5.877$) มีคะแนนด้านพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูงกว่ามารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ($X = 35.57, SD = 11.640$) ใน 6 สัปดาห์หลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < .001$)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการประยุกต์ใช้โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สถานะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เช่น การแจกคู่มือ “สู่ความสำเร็จในการให้นมแม่” ในระยะตั้งครรภ์และมีการติดตาม ช่วยเหลือแก้ไข และกระตุ้นเตือนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นระยะ ๆ โดยเริ่มตั้งแต่ 1 สัปดาห์หลังคลอด 4 สัปดาห์ หลังคลอด ซึ่งเป็นช่วงที่มักพบปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่บ่อยเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ที่ถูกต้องเหมาะสม ส่งผลให้ระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ยาวนานขึ้น

2. ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาพยาบาล โดยการสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของแบนดูรา

3.ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขึ้น รวมทั้งขยายระยะเวลาในการติดตามการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ให้นานขึ้นจนถึงระยะ 6 เดือนหลังคลอด เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนถึง 6 เดือน และเพื่อติดตามความต่อเนื่องและการคงอยู่ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมทั้งการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ในการให้ทุนสนับสนุนการวิจัย และที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณครอบครัวผู้วิจัย อาสาสมัครทุกท่านที่ให้ความร่วมมือสละเวลาในการเข้าร่วมการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงศ์ แซ่เจ็ง, บุญฤทธิ์ สุขรัตน์, เอกชัย โค้ววิสารัช, ประกายดาว พรหมประพัฒน์, และจันทกานต์ กาญจนเวทวงศ์. (2558). *คู่มือแนวทางปฏิบัติการดูแลแม่วัยรุ่น*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม.
- กรมควบคุมโรคติดต่อ. (2560). *แผนงานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข.
- ใจเกื้อ ระติสุนทร, สุภาพ ไทยแท้, และ อุไรวรรณ บวรธรรมจักร. (2557). ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังใจต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของมารดาวัยรุ่น. *วารสารเกื้อการุณย์*, 21 (2): กรกฎาคม – ธันวาคม.
- ธนวรรณ ชุมแวงวาปี. พัฒนาการวัยรุ่น. 2554. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา www.gotoknow.org/blog/thanawan/109896 (20 เมษายน 2554)
- ธราธิป โคละทัต,และจันทิมา จรัสทอง. (2559). *การแก้ปัญหาภาวะคลอดก่อนกำหนด: ตัวชี้วัดผลสำเร็จระดับประเทศ*. สืบค้น 11 กันยายน 2562, จาก www.tmchnetwork.com/node/162
- นริลักษณ์ สุวรรณโนบล, จินตนา วัชรสินธุ และวรรณิ เดียววิเศษ. (2558). ปัญหาและความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น: กรณีศึกษาโรงพยาบาลด้านชุมชน. *Journal of Nursing and Health Care*. 33 (4): ตุลาคม - ธันวาคม
- ปฐมพร โพธิ์ถาวร, อำไพพร เพ็ญสุวรรณ, และ นิตยา ศรีญาณลักษณ์. (2556). การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในเขตเทศบาลนครสงขลา. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 23(3): 45-52
- เปมิกา บุตรจันทร์, สมเสาวนุช จมูศรี, และกชพร สิงห์หล้า (2559). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน และพฤติกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสมาชิกครอบครัวในชุมชน. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*. 34 (4): ตุลาคม – ธันวาคม

- เปรมฤดี ศรีวิชัย, และพรนภา สุริยะไชย. (2558). ความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ในมารดา
วัยรุ่น 6 เดือนแรกหลังคลอด ที่โรงพยาบาล พะเยา. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี,
26(1), 17-24.
- พัชรินทร์ เงินทอง, กรรณิการ์ กันธะรักษา, และนงลักษณ์ เฉลิมสุข. (2558). การให้ความรู้ต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนม
มารดาในมารดาวัยรุ่น: การทบทวนอย่างเป็นระบบ. พยาบาลสาร 42 (ฉบับพิเศษ): ธันวาคม
มยุรี นีรัตธราดร. (2539). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์และการรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรม
ส่งเสริมสุขภาพกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาการพยาบาลมารดาและทารกแรกเกิด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ลำเจียก กำธร. (2557). วัยรุ่นวัยรุ่นกับปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ป้องกันอย่างไร. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรม
ราชชนนี กรุงเทพ 30(3): กันยายน – ธันวาคม.
- วันทนีย์ ขวพงศ์. (2540). การศึกษาเปรียบเทียบผลการแก้ไขภาวะหัวนมสั้นในหญิงตั้งครรภ์ และการเลี้ยงลูกด้วยนม
แม่ภายหลังคลอด. สำนักงานวิจัยแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วัฒนา นันทกสิกร. (2551). ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (ซีเอไอ) ด้วยการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
ระหว่างรอคลอดระยะแรกต่อความรู้และพฤติกรรมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในมารดาวัยรุ่นครรภ์แรก.
วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการพยาบาลมารดาและทารกแรกเกิด บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิลาวัลย์ บุญเดช, ประทุมมา ฤทธิ์โพธิ์, ชมนาด วรรณพรศิริ. ผลของโปรแกรมสมรรถนะแห่งตนต่อการเลี้ยงลูกด้วยนม
แม่ของมารดาวัยรุ่น จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารการพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยนเรศวร 2014.8
(พิเศษ) ก.ย.-ธ.ค. 57
- วีระพงษ์ ฉัตรานนท์. (2546). เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ความรู้สู่ปฏิบัติ. ในสำหรับ จิตตินันท์, วีระพงษ์ ฉัตรานนท์, และ
ศิริภรณ์ สวัสดิ์ (บรรณาธิการ). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรุงเทพเวชสาร.
- ศรีนวล โอสเสถียร. (2533). ความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดา ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดา 1
เดือนหลังคลอดในมารดาวัยรุ่น. รายงานการวิจัยคณะพยาบาลศาสตรมหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริขวัญ พรหมจำปา. (2551). ผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรมในการเลี้ยงลูกด้วยนม
แม่ของมารดาวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติ
ครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริธร พลายชุม, เทียมศร ทองสวัสดิ์และ ลาวัลย์ สมบูรณ์. (2555). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระยะ เวลาในการเลี้ยงบุตร
ด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่น. วารสารพยาบาลสาร. 39(2)
- ศิริพร กัญชนะ. (2540). Ten steps to baby friendly hospital: Problem and barrier. ใน 30 ปี สูติ- นรีเวช
รามาริบัติ (OB-GYN in Transition). ภาควิชาสูติศาสตร์ นรีเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาล
รามาริบัติ.
- ศุทธิณี รุจิระพงศ์. (2562). ผลของโปรแกรมติดตามส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา
ผ่าน Facebook ต่อความสำเร็จ ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวนาน 12 สัปดาห์ ของมารดา
ทำงานนอกบ้าน. Journal of Nursing, Public Health, and Education, 20(2); 69-80

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). สถานการณ์การคลอดบุตรของวัยรุ่น
ไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2563 ที่
https://dcy.go.th/webnew/uploadchild/cld/download/file_th_20152002002459_1.pdf

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2549). รายงานการประเมินผลงานส่งเสริมสุขภาพใน
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 งานอนามัยแม่และเด็ก: การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่:
กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์องค์การส่งเสริมการค้าสินค้าทางการค้า.

สุภิญญา สังฆสุวรรณ, จิรารัตน์ จินวัฒน์, รังสิณี พูลเพิ่ม. (2556). ผลของการสอนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อความรู้
สมรรถนะแห่งตนและการปฏิบัติการพยาบาลมารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของนักเรียนพยาบาลวิทยาลัย
พยาบาลกองทัพบก. *วารสารพยาบาลกองทัพบก*, 14(3), 133-141.

สุจิตรา ยวงทอง, วิไลพรรณ สวัสดิ์พาณิชย์, และ วรณี เดียววิเศษ. (2555). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยง
ลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกต่อระยะเวลาและพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.
วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา 7(2): กรกฎาคม-ธันวาคม.

สุจิตา ฉายาลักษณ์. (2531). การศึกษาเรื่องเหตุผลและปัญหาของการเป็นมารดาวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคม
ศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุนิรัตน์ จันทศรี, วิมลพรรณ นิธิพงศ์, และ บุษยนาฏ เรืองรอง. (2560). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซีมเศร้าของมารดา
วัยรุ่นหลังคลอด. *วารสารพยาบาลทหารบก* 18 (3) กันยายน-ธันวาคม

สุวรรณา ชนะภัย, นิตยา สีนสุกใส, นันทนา ธนาโนวรรณ, และ วรณา พาหุพัฒนกร. (2014). ความรู้ ทักษะ การ
รับรู้สมรรถนะในตนเองและการสนับสนุนจากสามีและพยาบาล ในการทำนายนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่าง
เดียว 6 สัปดาห์. *Journal Nursing Science* . 32 (1): January - March

สุสัณหา อัมม. (2556). การส่งเสริมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในมารดาที่ทำงานนอกบ้าน. *พยาบาลสาร* 40(3):
กรกฎาคม-กันยายน.

เสาวลักษณ์ คำทอง, มยุรี นิรัตธราดร. (2560). ผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรม
การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นในชุมชน. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*, 47(1), 31-43

อภัสรา เอี่ยมสำอาง, มยุรี นิรัตธราดร, และ ปรียกมล รัชกุล. (2557). ผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะ
แห่งตนต่อความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น. *พยาบาลสาร*: 41(3):
กรกฎาคม-กันยายน

Bandura, A. (1977). Self - efficacy : Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Reviews*. 84(2).

_____. (1997). *Social learning theory*. New Jersey: Englewood Cliffs.

Chatranon W, Chittinand S, Sawasdivorn S. (2003). *Breastfeeding: Knowledge to practice*. Bangkok:
Bangkok Wetchasan.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the Behavioral sciences*. (2nd ed.). Hillsdale, NJ :
Lawrence Erlbaum Associates.

- Department of Health. Maternal and child health program. 2008 [cite 2018 Feb 1]; Available from: <http://www.anamai.moph.go.th> (in Thai).
- Fullar, S.A. (1986). Care of postpartum adolescent. *Mother-Child Nursing Journal*, 11 (July-August). 398-403.
- Helsing, E. & King, F.s. (1985). *Breast-Feeding in practice*. Kuala Lumpur: Oxford Univ ersity Press.
- Kanhadilok S. Breastfeeding influencing factors in Thai adolescent mothers.[Doctoral Dissertation]. Virginia Commonwealth University 2013.
- Neifert, M., Gray, J.,Gray, N. & Camp, B. (1988). Factors influencing breast-feeding among adolescent. *Journal of Adolescent Health Care*, 9(October), 470-473.
- Noel-Weiss J, Boersma S, Kujawa-Myles S. (2012). Questioning current definitions for breastfeeding research. *Int Breastfeed J* 2012;7:9.
- Olds, S. B., London, M.L. & Ladewing, P. A. (2014). *Maternal-Newborn nursing : A family-centered approach*. (10rd ed). California : Addison-Wesley.
- Polit, D. F.,& Hungler, B.P.(1991). *Nursing research : Principles and methods*. (4th ed.).New York :Lippincott.
- Spear, H. J. (2006).Breastfeeding behavior and experiences of adolescent mother. *American Journal of Maternal Child Nursing* , 31(2), 106-113.
- Thailand National Statistical Office, & United Nations Children's Fund. (2013). *Thailand Multiple Indicator Cluster Survey 2012*.
- World Health Organization. (2003). *Global strategy for infant and young child feeding*. Geneva: WHO library cataloguing-in-publication data.
- World Health Organization. (2011). Exclusive breastfeeding for six months best for babies everywhere [database on internet]. [cited 2018Feb 4]. Available from: http://www.who.int/mediacentre/news/statements/2011/breastfeeding_20110115/en/